

สารานุกรมคำที่เกี่ยวกับ การประพันธ์ร้อยกรอง

• สุพรรณ ทองคล้าย

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คำนำบรรณาธิการ

หนังสือ “สารานุกรมคำที่เกี่ยวกับการประพันธ์ร้อยกรอง” เป็นหนังสือที่รองศาสตราจารย์สุพรรณ ทองคล้าย ได้ริเริ่มนำคำที่เกี่ยวกับการประพันธ์ร้อยกรองมารวบรวมไว้ในที่เดียวกันอย่างครบถ้วน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปสำหรับค้นคว้า หาหลักเกณฑ์ในการสร้างสรรค์บทร้อยกรอง

ผู้เขียนให้ความหมายของคำอย่างกะทัดรัด กระชับ เข้าใจง่าย พร้อมกับยกตัวอย่างคำประพันธ์ อันงดงามจากวรรณคดี และวรรณกรรมร่วมสมัยที่โดดเด่น หลากหลาย มาประกอบคำอธิบาย คำทุกคำ ที่เกี่ยวกับการประพันธ์ทั้งหมด รวมทั้งตัวอย่างที่ผู้เขียนยกมานั้น แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าคำใน ภาษาไทย เมื่อนำมาร้อยเรียงเป็นบทกวี จะเกิดเป็นเสียงดนตรีที่ไพเราะในลีลาที่แตกต่างกันไป ตามประเภทของฉันทลักษณ์

ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเป็นคู่มือสำหรับเยาวชนผู้สนใจการเขียนกวีนิพนธ์ เพื่อทำให้งานการกวีศึกษาคึกคักขึ้น

เรณู วิชาศิลป์
มีนาคม 2561

สารบัญ

คำนำบรรณาธิการ	i
คำชี้แจง	ii
สารบัญ	iii
กระตู้	2
กลบท	12
กลวิธีนำเสนอ	14
กลอักษร	20
กวี	22
กวีนิพนธ์	25
กวียานุโลม	26
กวีวิจารณ์	29
การประติตความ	30
การเล่นคำ	35
การอ้างถึง	42
เข้าลิลิต	45
คณะ	47
คำ	48
คำขึ้นต้น คำลงท้าย	51
คำครุ	58
คำตาย	59
คำโท คำโทโทษ	61
คำเป็น	64
คำลหุ	65
คำเลียนเสียงธรรมชาติ	67
คำสร้อย	70
คำสุภาพ	73
คำเอก คำเอกโทษ	75
โคลงแบบ	78
โคลงสุภาพชาติวี	81

- สารานุกรมคำที่เกี่ยวกับการประพันธ์ร้อยกรอง
สุพรรณ ทอกล้อย

สารบัญ

โคลงสุภาพลิลิต	82
ฉันทลักษณ์	85
บท	86
บาท	87
บาทบูรณ์	88
ภาพพจน์	90
ยติภังค์	92
ลีลา	95
วรรค	97
โวหาร	99
ศ เข้าลิลิต	105
สัมผัส	108
สัมผัสนอก	109
สัมผัสใน	111
สัมผัสสระ	114
สัมผัสอักษร	115
เสียงคำปลายวรรค, เสียงวรรณยุกต์	117
บรรณานุกรม	119
ตรรกะนิคัณเรื่อง	124

“หนังสือนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในด้านคำประพันธ์
ร้อยกรองไทย หรือผู้ใฝ่รู้อื่นๆ นอกจากจะเป็นพื้นความรู้แล้ว
ยังพบได้ว่า คำประพันธ์ร้อยกรองไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะ
และเอกลักษณ์นั้นผูกพันกับธรรมชาติของภาษาไทยอย่าง
เห็นได้ชัด คำต่างๆ ในหนังสือนี้จึงแสดงถึงภูมิปัญญาจาก
รากฐานทางภาษาของชาติ และบางคำก็ล่องไปสู่ความเป็น
สากลอย่างน่าสนใจอีกด้วย”

CHIANG MAI
UNIVERSITY PRESS

ISBN 978-616-398-277-3

9

786163

982773

250 บาท

สารานุกรม

คำที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์ร้อยกรอง

- สารานุกรมคำที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์ร้อยกรอง
สุพรรณ กองคลัง

กระทุ้

ข้อความ คำ หรือพยางค์ที่ตั้งเป็นเค้า วางไว้ส่วนหน้าของต้นบาท หรือต้นวรรคของคำประพันธ์นั้นๆ เพื่อให้แต่งขยายความ โดยจะขยายความให้ชัดเจน ให้กว้างขวางลึกซึ้ง ให้ตรงกันข้ามกับกระทุ้ หรือให้ตลกขบขัน อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ตามแต่ธรรมชาติของกระทุ้และบุคลิกทางการแต่งของกวีนั้นๆ เวลาแต่งขยายความให้เว้นวรรคเพื่อที่กระทุ้จะได้เรียงเด่นเห็นได้ถนัด

ปกติแล้ว กระทุ้นิยมแต่งกับโคลงสี่สุภาพ จึงเรียกโคลงในลักษณะนั้นว่า โคลงกระทุ้ ถ้านับตามจำนวนคำที่วางอยู่หน้าบาทจะมีตั้งแต่กระทุ้ 1 คำ ถึงกระทุ้ 4 คำ คำ หรือพยางค์ที่เป็นกระทุ้ต่างๆ นั้น มีทั้งที่มีความหมายและไม่มีความหมาย

กระทุ้แบ่งได้เป็น

1. กระทุ้แผลง เป็นกระทุ้เล่น เพราะมีคำที่แตกต่างไปจากปกติ บางคำหรือบางพยางค์มีความหมาย ขณะที่บางคำหรือบางพยางค์ก็ไม่มีความหมาย กระทุ้ดังกล่าวจึงเป็นกระทุ้ที่ทำทนายให้แต่งขยายความให้ได้ความหมายขึ้นมา นับแต่โบราณมามีทั้งหมด 5 ชุด คือ 1) ทะ ลุ่ม ปุ่ม ปู 2) ทุ สุ่ม ดุ 3) อุ สา นา ริ 4) โก วา ปา เป็ด และ 5) จก จี้ รี้ ไร

ปัจจุบัน กระทุ้แผลงชุดนี้ยังมีแต่งกันอยู่

ตัวอย่าง

โก มลบานสะพรั่งทั้ง
วา นันพุทธรธรมวิจิตร
ปา กิเลสเก่าเลิกพิษ
เป็ด ใหม่สมัยน้ำผึ้ง

ทศทิศ
แจ่มซึ้ง
ผยองหยิ่ง ยิ่งแล
เพื่อกู้พิภพขวัญ

ปณิธานกวี: อังคาร กัลยาณพงศ์

โก มุทไสวันนเวียง
วา เรศปริมคณานต์
ปา ริชาต ณ อุทยาน
เป็ด ม่านนฤมิตรเกื้อ

จักรวาล
โอบเอื้อ
ทิพสะพรั่ง นะพ้อ
เกียรติฟ้าเกียรติดิน

สร้อยสันติภาพ: ศิวกานท์ ปทุมสุติ

โก	ลาหลอลหม่านไหม้	เหม็นนคร
วา	ตภัยวิบัติสอน	สยบสิ้น
ปา	ณกะก็เห่าหอน	กระสันเห็น
เปิด	นรกกจเปรตปลิ้น	ปลอกปล่อนหลอนผี

สงครามศักดิ์สิทธิ์: เชษฐภัทร วิสัยจร

เปิด	ประตุยลเยี่ยมย้า	อารยะ
ปา	จากไหนกักขพะ	กระทบบ้าน
วา	รีแห่งสันติขณะ	ไหลหลัง
โก	ละหลนวิเคลียร์คว้าน	สรรพคว้านโลกฐลี

ขวัญใจเจ้า: กานติ ณ ศรีทธา

น่าสังเกตว่า สำนวนสุดท้าย ได้กลับคำตามที่นิยมกันมาทำให้รูปกระทู้แปลกออกไป

2. กระทู้นั้น เป็นกระทู้ที่ข้อความ หรือคำคำนั้น ต้องซ้ำกันทั้ง 4 บาท โดยซ้ำกันได้ตั้งแต่ บาทละ 1 คำ ไปจนถึงบาทละ 4 คำ

ตัวอย่าง

กระทู้นั้น 2 คำ

พระเกียรติ	ไกรศักดิ์แผ้ว	ภูโลพยม
พระเกียรติ	ดับทุกข์โหม	นศถ้วน
พระเกียรติ	ชื่นชวนโสม	นศท้าว
พระเกียรติ	แผ้วผลล้วน	โลกซ้องสรรเสริญ

ลิลิตตำรานพรัตน์: หลวงนรินทรารักษ์และหมื่นมณีนริรักษา

- สารานุกรมคำที่เกี่ยวกับการประพันธ์ร้อยกรอง
สุพรรณ กองกล้อย

กระทุ้ย้น 4 คำ

คงพระยศพระเดช	เจ้า	จอมกรุง
คงพระยศพระเดช	ผดุง	แหล่งหล้า
คงพระยศพระเดช	คอง	ครองโลกย์
คงพระยศพระเดช	หน้า	ยั้งทั้งแดนไตร

ลิลิตตำรานพรัตน์: หลวงนรินทรภรณ์และหมื่นมนิรักษา

อนึ่ง กระทุ้ย้น 4 คำเป็นกระทุ้ยที่ปรากฏน้อยกว่ากระทุ้ย้น 1 คำ หรือ 2 คำ

3. กระทุ้ยความ เป็นกระทุ้ยที่ข้อความ หรือคำนั้นๆ ต้องเป็นใจความ เมื่ออ่านเรียงบาทลงมา กระทุ้ยนั้น ต้องมีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตัวอย่าง

อา	สาสุตสินรีแว	ร่างกาย
ภัพ	และผลพังหาย	โหดเศร้า
เหมือน	เพลิงตกลินธุ์สาย	สูญดับ ไปนา
ปุน	ต่อขาดขอเด้า	จึงรู้คุณปุน

โคลงโลกนิติ: สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร

น่าสังเกตว่า กระทุ้ยความนี้ มักมีคำ หรือพยางค์อยู่หน้าบาทแต่ละบาทเพียงคำเดียว หรือ พยางค์เดียวเป็นส่วนมาก

4. กระทุ้ยพันธ์ เป็นกระทุ้ยที่ข้อความ หรือคำนั้นๆ ร้อยสัมผัสกันไว้ นับตั้งแต่ 1 คู่จนถึง 3 คู่ แบ่งได้ เป็น 2 แบบ คือ

4.1 กระพู่พันธ์แบบเนื้อความจบภายในบท

ตัวอย่าง

กระพู่พันธ์ 1 คำ สัมผัส 1 คู่

นีก	น้องนุชนาฏเนื้อ	นางนวล
สม	สู่สมสุขสรวล	สร้างเศร้า
อม	องค์อวยอวล	โอบแอบ ออกเอย
ยัม	เยาะยิวนเย้า	ยั่วแยมยามยล

วรรณกรรมของกวีเอก ชิต บุรทัต: ชิต บุรทัต

จากตัวอย่าง มีข้อสังเกตว่า นอกจากจะมีสัมผัส 1 คู่ คือ “สม” กับ “อม” แล้ว
กวียังได้เล่นเสียงอักษรทั้ง 4 บาทไปตามเสียงอักษรของคำที่เป็นกระพู่ด้วย นั่นคือ บาทที่ 1 เล่นเสียง /น/
บาทที่ 2 เล่นเสียง /ส/ บาทที่ 3 เล่นเสียง /อ/ และบาทที่ 4 เล่นเสียง /ย/

กระพู่พันธ์ 2 คำ สัมผัส 1 คู่

เพื่อนกิน	สิ้นทรัพย์แล้ว	แห้งหนี
หาง่าย	หลายหมื่นมี	มากได้
เพื่อนตาย	ถ้ายแทนชี	วาอาตม์
หายาก	ฝากผีไข้	ยากแท้จักหา

โคลงโลกนิติ: สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร

กระพู่พันธ์ 3 คำ สัมผัส 3 คู่

ปาฟึงเสือ	หมูไม้	มากมูล
เรือฟึงพาย	พายุร	ยาตรเต้า
นายฟึงบ่าว	บริบูรณ	บริ วารแฮ
เจ้าฟึงข้า	คำเช่า	ช่วยสิ้นเสรีงาน

ปฐมมालา: พระเทพโมฬี

- สารานุกรมคำที่เกี่ยวกับการประพันธ์ร้อยกรอง
สุพรรณ กองกล้อย

4.2 กระพุพันธ์แบบเนื้อความสืบเนื่องข้ามบท หมายถึง เนื้อความของกระพุที่ไม่จบภายในบท
ต้องทอดข้ามไปยังบทต่อไป

ตัวอย่าง

ขอ	เชิญท่านสดับศร้อย	เสาวภา สิตแฮ
ให้	ศุขโสมนัสศา	เสื่อมร้อน
เปน	เครื่องอ่านกันอา	ดुरเดือด แดพ่อ
ศุข	จิตเพราะเตือนต้อน	จิตเต้าตามเกษม
สิ้น	สำอางส้อมโศกให้	หรรษา
ทุก	สิ่งสมบัติปรา	กฎแพรว
หญิง	อย่างวิสาขา	ประเสริฐนาฏ อนงค์เอย
ชาย	เช่นโซฏีกแก้ว	เกิดพร้อมไพรบูลย์
ชุมนุมนิพนธ์ของ อ.น.ก.: อ.น.ก.		

ปกติแล้ว กระพุมักจะแต่งกับโคลงสี่สุภาพ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ก็ปรากฏว่า กระพุ
สามารถแต่งกับโคลงสี่ดั้นได้ แม้จะมีเป็นจำนวนน้อยกว่า

ตัวอย่าง

โคลงสี่ดั้นวิธมาลี

จง	เกลาจิตเพื่อแจ้ง	โดยตน
จ	เหตุรู้สิ่งอัน	จิตรู้
เถิด	เพื่อดึงในหน	อันถูก
ว่า	ชีพมีเพื่อกู้	ศักดีคน
ธรรม	คือตามแต่แล้ว	โดยธรรม
ชาติ	ภพเป็นเพียงผล	ประจักษ์ไกล
เป็น	คนหากมีดดำ	ในจิต
กวี	ภพจักแจ้งได้	ไปมี
ทะเล ป่าภู และเพิงพัก: พนม นันทพฤษ		

จากตัวอย่างโคลงสี่ด้นวิริธมาลี เป็นการใช้กระทุ้งแบบกระทุ้งความ

โคลงสี่ด้นบาทกฤษณ

บทที่ 1 เพื่อน	มีค่ายิ่งแก้ว	ประกายแสง
กิน	ร่วมอุดมทัศน์ทาย	ทุกซีกล้ำ
หา	ทั่วเถิดยามแสวง	หวังเจาะ
ง่าย	ดุดปอกกล้วย, ย้ำ	อย่าหวัง
บทที่ 2 เพื่อน	เหยียบบ่าเยอะแล้	หลากเห็น
ตาย	จากความฝืนฝง	ไฟสู้
หา	ทั่วเถิดมีเป็น	ปกติ
ยาก	ที่หลีกร้างรู้	หลาบสูญ
บทที่ 3 เพื่อนมาก	เพิ่มสติให้	หัวสมอง
มีทรัพย์	ล้ำค่าปูน	ไปได้
เพื่อนอัป	ยิ่งอัปผอง	สัมผัส
มีโศก	บ่เว้นไซ้	เสื่อมฐาน
บทที่ 4 เพื่อนโยก	มิหยัดข้าง	เกี่ยวแขน
เพื่อนแย	มียืนกราน	แกร่งด้วย
เพื่อนแท้	ร่วมทุกข์แสน	สาหัส
เพื่อนเที่ยง	หากสินม้วย	ไม่หลงลืมหลง
บทที่ 5 เพื่อนเปี่ยงบาย	ขัดแจ้ง	จงประจักษ์
ยอมเชือดมิตร	มันคง	ขาดสิ้น
เพื่อนเปือนบิด	ทิ้งศักดิ์	ศรีมนุชย์
ยอมเชือดเพื่อน	ให้ดิน	ดับโดย
บทที่ 6 เพื่อนถูกเผา	เชื้อจุด	จ่อเกลอ
เราถูกผลาญ	ถึงโอย	โอดสะอื่น
พาลคือพวก	พิษเรอ	ผายล่อ
ปลวกแทะไม้	ขึ้นขึ้น	ฉำตน

- สารานุกรมคำที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์ร้อยกรอง
สุพสสณ ทอกล้อย

บทที่ 7 ขวัญหนีดีฝ่อ	คว้าง	ขวัญหาย
คำพ่อล่อแม่	คน	คดเคี้ยว
คำริตริตรอง	หมาย	มุงคบ
ตกลงปลงใจขึ้น	เกี่ยว	เกี่ยวแขน-หักแขน
บทที่ 8 เต่าใหญ่ไข่กลบ	ทิ้ง	ยัดถื่อ
ตรหลบอบอวล	แสน	สุดกลั่น
ครวญคร่ำรำไห้	หรือ	ปิดเรื่อง
อกไหม้ไส้แห้ง	อัน-	อัดเสมอ

กำสรวลโกสินทร์: คมทวน คั่นธนู

จากตัวอย่างโคลงสี่ด้นบาทกฤษณ มีข้อน่าสังเกตว่ากวีใช้กระทู้พันทั้ง 2 แบบ คือ แบบเนื้อความจบภายในบท ดังบทที่ 7 และ 8 ส่วนอีกแบบ คือ แบบเนื้อความสืบเนื่องข้ามบท ดังบทที่ 1 ถึง 6 และน่าสังเกตอีกเช่นกันว่า กวีพยายามให้คำที่เป็นกระทู้สัมผัสกันทั้งภายในบทและข้ามบทเป็นทอดๆ ไป

ส่วนเนื้อความของกระทู้นั้น มีทั้งที่นำมาจากภาษิต สำนวน และที่กวีคิดขึ้นเอง ซึ่งอย่างหลังนี้มีเป็นจำนวนมากกว่า 2 อย่างแรก

แม้กระทู้จะนิยมแต่งกับโคลง แต่ปรากฏว่าในสมัยหลังๆ กระทู้สามารถใช้กับคำประพันธ์อื่นก็ได้ คือ

ใช้กับกาพย์ห่อโคลง

ตัวอย่าง

ชี้	โคควายคชม้า	มุงฐาน ควรเทอญ
ข้าง	ใหญ่ชี้ใช้การ	ใหญ่คล้อย
ไล่	สัตว์วิ่งเร็วพรวน	ไข่ควบ ม้าพ่อ
จับตักแตน	ตัวจ้อย	ชี้ข้างชั่วแสน

ชี้	สัตว์ให้สมฐาน	ข้าง	ใช้การใหญ่ตามแผน
ไล่	สัตว์ควบอัสวแล่น	จับตักแตน	ข้างควรโฉน

ชุมนุมนิพนธ์ของ อ.น.ก.: อ.น.ก.

จากตัวอย่าง มีข้อน่าสนใจอยู่ 2 ประการ คือ

ประการแรก เป็นเรื่องของการวางกระทู้ไว้หน้าบาทและหน้าวรรค ซึ่งพบว่าจำนวนคำไม่จำเป็นต้องเสมอกันเสมอไป ดังบาทสุดท้ายในโคลงและวรรคสุดท้ายในกาพย์มีจำนวนคำมากกว่าบาทและวรรคอื่นๆ

ประการที่สอง เป็นเรื่องของการพยายามร้อยสัมผัสระหว่างโคลงกับกาพย์ ดังพบว่าคำสุดท้ายของโคลง คือ “แสน” สัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ของกาพย์ว่า “แผน” ลักษณะเช่นนี้ เป็นความคิดริเริ่มของกวี เพราะตามสัทนิยมแล้ว ไม่จำเป็นต้องมีสัมผัสดังกล่าว

ใช้กับกลอน

ตัวอย่างที่ 1 วางกระทู้ไว้หน้าวรรคทุกวรรค

ป่า	ปรกรเรือลิลกลับ
กว้าง	สูงแซมสลับทฤกษา
เมือง	งามงามเงาเพราตา
ใหญ่	กว้างเกินกว่าตาแล
น้ำ	ล่องนองหลังฝั่งท่า
ใจ	ปลาอ้อมเปรมอกแปล้
น้ำ	เงินเงางามตามรังแก
จิต	ทรมต่ำแค่คอยรั้งควาน
น้ำ	ฝนหล่นฟ้ามาฝาก
มิตร	ภาพพลันหลากเลี้ยย่าน
น้ำ	มือถือมิดเทียบมาร
มือ	แห่งประหารลาญพฤษ
คือ	มิตรภาพอาบไหล
ป่า	ยังยิ่งใหญ่ใกล้ตึก
คือ	ความเคร่งเครียดโครมครึก
เมือง	หลับหลังดึกยาวนาน

กังสดาลดอกไม้: โชคชัย บัณฑิต'

- สารานุกรมคำที่เกี่ยวกับการประพันธ์ร้อยกรอง
สุพรรณ ทองคล้าย

จากตัวอย่างเป็นกระทู้พันธแบบเนื้อความสืบทอดข้ามบท โดยแต่งเป็นกลอนหก ทำให้กล่าวความได้อย่างกระชับ

ตัวอย่างที่ 2 วางกระทู้ไว้หน้าบาท หรือหน้าคำกลอน คือ หน้าวรรคที่ 1 กับ 3

เสด็จ	จากปากฟ้ามาโปรดฯ ราษฎร์	ทำนุชาติผดุงไทยในทุกถิ่น
ขึ้น	ครองกรุงฯ มุ่งพิทักษ์นครินทร์	ขึ้นฟ้าดินขึ้นชีวิตขึ้นจิตใจ
เถลิง	ลักษณะพระจักรินทรปิ่นประเทศ	พระปกเกศเกิดสิริอดิศัย
ถวัลย์	พระจักรพรรดิจารัสชัย	ศรีชาติไทยศรีสวัสดิ์ฉัตรจักรี
สิริ	รัตนประภัสสรบรรพชัตริย์	มหาราชอริคุณอันเกศ
ราช	วงศ์ธำรงรัฐปฐพี	พระภูมิเรืองพระเดชคุ้มเขตคาม
สมบัติ	ไทยทรพย์ในดินสินในน้ำ	ราชธรรมเพื่อมองชนสุขล้นหลาม
และ	มีพระราชวินิจฉัยทรงติดตาม	จวบพบความสันติสุขทุกประเด็น
มี	หรือพระมหาราชแห่งชาติไหน	จักยิ่งใหญ่เหมือนพระองค์ทรงดับเชื้อ
พระ	ราชหฤทัยไฝบำเพ็ญ	ยิ่งกว่าเป็นอนุสาวรีย์ที่นันทัน
ปฐม	พจน์พร้อมมงดามทุกยามสดับ	แสนประทับใจยิ่งทุกสิ่งสรรพ
บรม-	นาถพระราชทานเมื่อนานวัน	จิตจำนมนิเลื้อนลืมหื้มด้าทรง
ราช	ผู้ทรงธำรงธรรมแทนอำนาจ	ไทยทั้งชาติรักดียิ่งใหญ่ “รักในหลวง”
โอองการ	แห่งแสงทิพย์ธรรมเทิดบ่าวง	ใจทุกดวงอภิวันท์มนัสศรัทธา
“เรา	ประจักษ์รักแห่งองค์พระทรงเดช	คุ้มครองเขตนิเวศไทยให้हरษา
จะ	ไกลแสนแดนใดในพนา	ทรงฟันฝ่ามหันตภัยทรงไปเยือน
ครอง	ภาวะราชธรรมที่ล้ำเลิศ	ทรงประเสริฐทรงยิ่งใหญ่ราชใดเหมือน
แผ่นดิน	สยามงามภพมิลบเลือน	ตะวันเคลื่อนเดือนคล้อยครองรอยบุญ
โดย	มิทรงท้อแท้แก่ทุกด้าน	พระราชทานการโอบเอื้อกิจเกื้อหนุน
ธรรม	เหนือธรรมมอตาทรงการุญ	ทรงสร้างดุลสร้างควมหวังสร้างสังคม
เพื่อ	ทวยราษฎร์ปราศจากความยากไร้	ทั่วถิ่นไทยสุนิยามความเหมาะสม
ประโยชน์	พระราชดำริเทิดนิยม	เลิศอุดมศักยภาพตราบนาน
สุข	ชีวิตทุกทิศทางทรงสร้างสรรค์	พระทรงธรรมจรโลงแดนหลากหลายแสนสาร
แห่ง	มหัจฉริยะพระราชทาน	สองพันกว่าโครงการฯ สืบสานไทย
มหา	ราชทรงปรารถนาเปื่องเรืองแห่งราษฎร์	เลิศศิลปศาสตร์ทุกภาวะทุกสมัย
ชน	ลำเค็ญกลับเป็นสุขพ้นทุกข์ภัย	ขึ้นกายใจด้วยพึงพระบารมีศร

ชาว	ประชาจึงผาสุกทุกถิ่นฐาน	สมพระราชปณิธานอันศักดิ์สิทธิ์
สยาม”	เรื่องเป็นเมืองธรรมอมฤต	สมเกริกกิตติไทยคือถิ่นแผ่นดินทอง
	โครงการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคำกลอน: ณรงค์ อิ่มเย็น	

จากตัวอย่างเป็นกระทุ้ความ โดยแต่งเป็นกลอนแปด ประกอบกับใช้กลอนถึง 2 วรรค
ขยายคำของกระทุ้จึงมีรายละเอียดมากตามไปด้วย